

Dr. Ahmet ÖNCÜ
SABANCI ÜNİVERSİTESİ
Öğretim Üyesi

Ben Ahmet'in bıraktığı yerden devam edeyim. Şuradan alayım sözü: Tarihten bahsetti Ahmet, kapitalizmden bahsetti. Sonunda karşımızdaki gerçeklik, belirli bir tarihsel sürecin ürünü. Yani bu tarih dediğimizde, yapılardan ve insanların hareketlerinden oluşuyor. Yani bizler bugün, bizden önceki kuşakların ürettikleri dünyayı miras almış insanlar olarak bu salondayız. Bu dünyanın küresel bir dünya olarak bize devredildiği söyleniyor. O zaman böyle bir dünyada, devlet diye bir kurum da karşımızda bulunduğuna göre, herkes gibi biz de şu soruyu merak ediyoruz: Küreselleşme içerisinde yeralan ben, bir devletin yurttaşı olduğuma göre, bu devlette bir küresel dünya içerisinde yer aldığına göre, ne gibi bir işlev görüyor?

Şimdi bu tarihin ürünü olarak, iki işlevi gördüğünü söylüyoruz. Devletin ilk işlevi, öncelikle popüler söylemde olduğu gibi, toplumda huzuru sağlamaktır. Yani, nedir toplum sonunda kendi içerisinde farklı çıkar gruplarından oluşan bir etkileşim sistemidir. Bu sistem, kendi içerisindeki sorunu çözebilmesi için bir üst mantığa ihtiyaç duyar, devlet buradan çıkar. Devlet de bunu uyumlaştırır. Uyumlaştırmanın aracıdır. Ama Ahmet'in dediği gibi, bunu yaparken tarihsiz bir yerde yapmıyor.

Devlet bunu yurttaş kimliği altında bir millet olgusu etrafında nüfusu türdeşleştirerek başarıyor. İkinci bir kapitalizmin ve dünya sistemi olarak bir örgütlenme tarzı olarak kapitalizmin devlete yüklediği misyon ise, hakimiyetin korunması ve kollanmasıdır. Devletler bu tarihteki ana misyonlarından birisi, sermayesinin varlığını korumak ve o sermayenin birikiminin koşullarını sağlamak görevini sürdürdüler. O yüzden tam bağımsızlık ilkesi, sermaye birikiminin, yani yine popüler deyişle, ekonomik büyüme, kalkınma ve gelişmenin sağlanmasının önkoşuludur. Şimdi bu ikisi, yurttaşlığın koşullarının sağlanması ve tam bağımsızlığın sağlanması, o zaman hiyerarşik olarak var olduğunu söylediğimiz kapitalist devletler sistemi içerisindeki tartışmaların da ana kavramsal çerçevesini oluşturur. Şimdi benim aklıma şu soru geliyor: Bu hiyerarşik sistem içerisinde hegemonyadan bahsedildi, tam bağımsızlık var mıdır? Tam bağımsızlık vardır ve biz devlete aittir, hegemonik devlet. Onun dışında tam bağımsız yoktur. O zaman kapitalizmin tarihi içerisinde tam bağımsız olarak biz bir Hollanda'yı görüyoruz, çok kısadır, bir İngiltere'yi görüyoruz. Daha sonra kriz dönemleridir, Sovyet devriminin olduğunun dönemdir, İkinci Dünya Savaşı zamanı bağımsızlık falan da yoktur, ortada bir kaos vardır, İkinci Dünya Savaşı'ndan bugüne kadar da tam bağımsız bir tek devlet vardır, ABD'dir. Tam bağımsız devlet demek, sermayeler arasındaki çatışmada, bağımsız bir tek sermaye var demektir dünyada, o da ABD'nin sermayesidir. Bu sermaye, günümüzde mali sermayedir.

Sorular gelirse, önemli bir Alman şirketinin başkanının, Amerikan sermayesinin bu özelliğiyle ilgili bir sözünü söyleyeceğim. Burada parantezi kapatıyorum. Böyle bir dünyada, sayın Sinan Sönmez bahsetti, tabii bu hegemonya gökten zembille inmediği için kurumsal bir tarzda oluşturulmaktadır. Bunun araçları da, hakim olan sermayenin o kurumları yönlendirmesiyle gerçekleşir. Çok güzel anlatıldı, artık herkesin kafasında da çok net olarak bulunuyor. IMF, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü, bu tam bağımsız olan sermayenin, yani Amerikan sermayesinin işlevleri doğrultusunda tanımlanan örgütlenmelerdir.

Böyle bir dünyada peki ne olur? Çok kısa olarak bakacak olursak, diğer devletlerin durumu ve dolayısıyla diğer sermayelerin durumu ilk akla geliyor. AB'den bahsedildi, AB aslında Avrupa'daki devletlerin gönüllü olarak tam bağımsızlıklarını bir üst siyasi oluşuma devretmesidir. Avrupa Birleşik Devletlerini kurma projesidir. Bu bir hegemonya mücadelesidir. Amerikan hegemonyasına karşı Avrupa hegemonyasının sürdürülmesidir. Bu noktada çevre ülkelerde ne olmaktadır? Çevre ülkeler zaten bu tür hegemonya mücadelesinin içerisinde girecek durumda değildir.

Ahmet demin şunu söyledi: Çevre ülkelerin devletleri, bu hegemonya içerisinde her zaman çok kısa istisnalar dışında, mesela Türkiye'de tartışılır, ama ben kişisel olarak katılıyorum, Kemalist devrimin olduğu tarihlerde kısa bir süre içerisinde olarak, bağımsızlığını sağlayabilir, ama uzun dönemde mümkün değildir. Çevre olmak demek, çevre devleti olmak demek, bağımlı devlet olmak demektir. Bu noktada da şunu görüyoruz: Demek ki kalkınmacı devlet, bağımlı devlet, bugün küreselleşmenin ve IMF'nin, Dünya Bankası'nın ve Dünya Ticaret Örgütü'nün bize dışarıdan empoze ettiği uygulamaları gerçekleştiren devlet de, bağımlı bir devlettir.

Şimdi benim aklıma bu yapı içerisinde bir hegemonya savaşı var, G7 diye biliyoruz, bunun içerisinde dominant öge olarak ABD var, onun karşısına çıkmış bir Avrupa var, Asya'da yine bir Japonya liderliğinde grup çıkıyor, bir de çevre ülkeler var. Şimdi bu noktada biz ulusal politika uygulayabilir miyiz sorusu gündeme gelebilir. Biz diyoruz ki, bu tarihte ulus devletin rolü tanımlanmıştır, bizim gibi ülkelerde tanımlanmıştır, o zaman acaba bir iktidar değişikliği ile içeriden bu ulus devlete ve onun hükümetine icracı yönetimine yeni bir görev, yeni bir misyon yükleyebilir miyiz? Bu mümkün değil. Burada gerçekçi olmak lazım. Bilimin bunca kavramlarını eğer gerçekliği açıkladığını düşünerek kabul ediyorsak, bu mümkün değil. Hiçbir politikacıdan, hiçbir siyasi partiden, hiçbir siyasi hareketten Türkiye'nin tek başına bu dünyada çıkıp, bu kurumsal yapıları aşip, kendisine bir yol açacağını beklemek mümkün değil.

O zaman ne olacak? Sanıyorum şunu kabul etmemiz gerekiyor: Bu işten zarar görenler belli. O zarar görenlerin demin değerli konuşmacılardan Ahmet Bey bahsetti, sadece burada olmadığını da anladık. Kuzey yarımkürede de zarar görenler var. O yüzden o kalkınmış ülkelerde de antiküreselleşme hareketleri olduğuna göre, demek ki hoşnutsuzlar bloku da oluşuyor. Hoşnut olanlar blokuna karşı, hoşnutsuzlar blokunun içerisinde ve onların kurumsal düzenlemelerinin içerisinde acaba yer edinebilir miyiz? O yüzden demokrasi sorunu can alıcı bir duruma geliyor. Türkiye bu tür kavramları ve bu tür tartışmaları kendi içerisinde demokratik süreçlerde tartışarak belki hakikaten dışarıdan empoze edilen kavramların en azından ulusal düzeyde karşıtlarını tanımlayabilecek platformlarını oluşturmak için demokrasi mücadelesini sürdürebilir. Benim söyleyebileceğim bu konuda bu kadar.

BAŞKAN : Değerli konuşmacılara çok teşekkür ediyorum. Şimdi tartışma bölümüne geçebiliriz, sorular varsa alalım lütfen

Soru : Ben sorumu sayın Sinan Sönmez Hoca'ya yöneltmek istiyorum. Sınıf tabanına dayanan bir Ulusal Program'ın hazırlanıp uygulanması konusundaki görüşleriniz nelerdir ?

Sinan SÖNMEZ : Şimdi efendim çok kapsamlı bir soru. Yani benim buna bir iki dakika içinde yanıt vermem mümkün değil diye düşünüyorum. Çünkü bir Ulusal Program çerçevesinde sınıfsal tabanın ne olduğunu açıklamak hakikaten çok zor bir iş takdir edersiniz. Bir defa Ulusal Programın hazırlanması. Ulusal Programı hazırlayacak olanlar, zannediyorum esas olarak siyasi partilere görev düşmektedir. Yani kuşkusuz bu çerçevede demokratik kitle örgütleri, çok büyük bir işleve sahiptir diye düşünüyorum. Fakat esas olarak yani Türkiye’de bu çerçevede en azından bazı çalışmalar yapıldı biliyorsunuz. Ben de beyin jimnastiği yapıyorum bu arada soruyu yanıtlarken, açıkçası çok kolay bir soru değil. Emek Platformunun çalışmaları yapıldı ve bu çerçevede Emek Platformu bir program ortaya çıkardı, 2000 yılı içinde. Ve bu asgari bir programdır, ama oldukça kapsamlıydı, yani düşünün her alanda nelerin yapılması gerektiği konusunda bir dizi madde ortaya konuldu. Mesela bu program ciddiye alınmalıdır. Çok ciddiye alınmalıdır. Bazı noktaları gözden geçirilmelidir. Orada dile getirilen bazı hususlarda aşınmalar olmuşsa, bunların dile getirilmesi, düzeltilmesi, yeniden ayarlamalar yapılması lazım. Özü itibariyle sizin bahsetmiş olduğunuz bir Ulusal Programa geçiş öğelerini barındırmaktadır Emek Platformunun dile getirdiği hususlar ki, bu da son derece heterojen. Emek Platformu son derece heterojen bir yapıya sahipti, yani bunu da gözönünde bulundurmak lazım. Buradan hareketle bunun gayet tabii ilgili siyasi partiler platformu tarafından, -hangisi olacaksa, şimdi burada parti adı zikretmek çok yanlış olur- veyahut da götürebilecek bir parti tarafından, sendikalarla, çalışanlarla, bu süreçten zarar görenlerle birlikte hazırlanması gerekiyor gayet tabii. E bunun gayet tabii geleneksel olarak şunu söylemek lazım, çok kapsamlı. Gayet tabii emekçiler bazı oluşturacak, ama emekçilerin yanı sıra yani bir nüve olabilir, ama bunun yanı sıra o nüvenin dışında yeralan halkaların da oluşması gerekiyor. Yani oldukça geniş bir katılımın sağlanabilmesi için ulusal bazda diye düşünüyorum, emekçilerin yanı sıra bugün işte küçük üreticiler, tarım kesiminden sanayi sektörüne kadar, hizmetler sektörüne kadar asgari müştereklerde uzlaşılması gerekir diye düşünüyorum. Benim düşüncelerim çok özet, çok kısa olarak böyle.

Soru: Türkiye’nin AB’ne üyeliği ve tarım alanında Topluluğa uyum çalışmaları konusunda Sayın Ertuğrul’dan bilgi rica ediyorum.

Cemil ERTUĞRUL: Şimdi arkadaşımızın söylediği gibi, aslında Ankara Antlaşmasıyla Türkiye’nin yol haritası çizilmiştir. Hazırlık, geçiş ve son dönem dediği artık tam üyeliktir. Türkiye, Ankara Antlaşmasıyla tam üyeliği hedefleyen bir ilişki içerisine Toplulukta girmiştir. Ancak zaman içerisinde bu bağlantı kopmuş ve halen şu anda Topluluktan tam üyelikle ilgili takvim ister durumdadır. Tarım politikasına uyumla ilgili olarak yine geçiş döneminin son yılı olan 95 yılında bu işlemlerin tamamlanması ve 96 yılında tarım politikasını uygulamaya başlamamız lazımdı. Fakat 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi kararıyla veyahut da Gümrük Birliği Antlaşmasıyla bu belirsiz bir tarihe, şu anda ertelenmiş durumda. Daha sonra da Katılım Ortaklığı belgesiyle Türkiye’ye bir yol çiziliyor ve biz de bu yıl çizilen bu yola uygun olarak hazırladığımız Ulusal Programla, tarımla ilgili yapacağımız düzenlemeleri, işte Tarım Bakanlığımız başta olmak üzere diğer bütün kuruluşların katılımıyla bunu gerçekleştirmeye çalışıyoruz. Yani tarımla ilgili olan gelişme, Türkiye’nin Toplulukla olan ilişkilerinden kaynaklanan ilişki sonucunda gecikmiştir. Aslında 1 Ocak 1996’da bu OTP’ye uymamız gerekiyordu.

Pratik olarak bu mümkün değildi. Yani tam üye olsaydık mümkündü. Pratik olarak da mümkün değildi. Çünkü Topluluk, tam üye olmayan bir ülkeyi kendi kaynaklarında yararlandırmaz. Türkiye'nin kendi kaynakları da tam üye koşulları gibi Topluluk tarım politikasına uyma yeteneğinde değildi. Çiftçilerin durumuna bakacak olursak, Toplulukta çok egemen bir çiftçi lobisi vardır. Çok uyanıktır, çok hakimdir. Fakat son yıllarda çiftçi nüfusu giderek azalmaktadır. Lobi ne kadar kuvvetli olursa olsun, çiftçi nüfusunun sayısının oransal olarak düşmesi nedeniyle daha önceki yıllarda zirve toplantısına bir Holştayn ineği sokmuşlardı, gösteri yaparak. Artık gösteri yapacak şeyleri de kalmadı. Yani oransal olarak da çok düştü. Gösteri yapsalar bile böyle mevzi gösteriler şeklinde. Yani politikayı değiştirebilecek, etkileyebilecek bu süreçten olumsuz olarak etkilense bile güçleri henüz kalmamıştır. Topluluk organları, hükümetler de bu gücü bilmektedir artık, ona göre daha düşük bir rolle Toplulukta yer almaktadır tarımcılar.

Soru : Sayın SÖNMEZ Hocam, Türkiye'nin içinde bulunduğu durumdan IMF'dan daha çok politikacıların suçu yok mudur sizce ?

Sinan SÖNMEZ: Teşekkür ederim, fakat tabii çok belli bir sürede sunmak zorunda kaldım tebliğimi veya konuşmayı yapmak zorunda kaldım. Ama ben biraz üzüldüm, çünkü anlatamamışım o zaman, yani IMF'nin böyle bir şeye giriştiğini Türkiye'de veya diğer ülkelerde. Yani misyonu neydi. IMF, Türkiye'de biliyorsunuz her ülkede istikrar programları uygular, biz de daha sonra 80'li yıllardan sonra güncellik kazanan yapısal uyum veya yapısal uyarlanma programı dediğimiz programları uyguluyor. Şimdi burada IMF'nin çok önemli bir misyonu var. IMF'nin misyonu, uluslararası planda -çok net olarak söylüyorum, altını çizmek istiyorum- parasal sistemin esas olarak çalışmasını sağlamak, rekabetçi devalüasyonları engellemek, cari ödemeler sisteminde veya bir bağlamda dış ödemeler sisteminde ortaya çıkan açıkların finansmanını sağlama. Fakat bu çerçevede IMF'nin ortaya koyduğu koşulluluk kuralı vardır. Bu koşulluluk kuralı gereği, hükümetler ne tür politika uygulayacaklarını IMF'ye belirtirler. IMF'ye belirtmek zorundadırlar. IMF'ye şunları şunları yapacağız, böylelikle de işte sorunlarımızı çözeceğiz şeklinde bir niyet mektubu yazıyorlar. IMF'de bu niyet mektubuna bakıyor, genellikle IMF ile birlikte yazılıyor bu niyet mektupları. Dolayısıyla da karar veriyor, evet şunları şunları yapacaksınız, o zaman sizi kredi vererek belirli ölçüde desteklerim diyor. IMF'nin kredi vermesi önemli, çünkü ancak böylelikle diğer kaynaklardan da kredi sağlamak mümkün olabiliyor.

Şimdi genel çizgi bu. 80'lere kadar da hep bunlar yapıldı. Türkiye 58'de de IMF ile tanıştı, daha önce de tanıştı. İşte efendim nice krizler, resesyonlar vesaireler yaşadık. Hemen işin özüne geleyim. Fakat 1980'lerden itibaren bir dönüşüm ortaya çıktı. Yani 80'lerde yapısal koşulluluk denilen bir kavramla karşı karşıya kalmaya başladık. Ve kısa vadeli düzenlemenin yanı sıra orta ve uzun vadeli düzenlemelere gitmeye başladı IMF. Orta ve uzun vadeli düzenlemelerde artık ülke ekonomisine hem makro düzeyde, hem mikro düzeyde müdahale etmektedir ve çok net araçlarla müdahale etmektedir. Neyi koymaktadır? Performans kriterlerini koymaktadır. Efendim bunun yanısıra yapısal kriterler koymaktadır. Değerlendirme kriterleri koymaktadır ve dolayısıyla da neyi yapacağını çok net olarak belirlemektedir IMF. Yani nefes alacak duruma gelemiyorsunuz, kabul ettikten sonra Stand by anlaşmalarını. Nedir? Para politikasını şöyle yapacaksın diyor. Kredi politikasını böyle yapacaksın. İşte şu kadar kamu işletmesini özelleştireceksin, tarımdan

sübvansiyonları Dünya Bankası'nın desteğiyle kesinlikle kaldıracaksın, dolayısıyla da tarım kesimini, sizin sorunuzla bağlantılı olarak böylelikle boşaltacaksın diyor. Yani şimdi tarım kesimini uluslararası piyasalara açacaksın diyor. Sübvansiyonları kaldıracaksın, çünkü devleti küçülteceksin. Kamu sektörünü küçülteceksin şeklinde çok net olarak belirtmiş olduğu hedefler vardır. Bunlar çok nettir. Çok açıktır. Gizli saklı şeyler değil. Bakın IMF'nin internette web sitesine girin, açıkçası bunlar söyleniyor. Tabii bazı gizli şeyler de var, onlar da ortaya çıkıyor.

Türkiye laboratuvar gibi, biz bunları çok yaşadık. Epey süredir yaşıyoruz ve özellikle de 98 yılında, yani 55'inci hükümetin mayıs, nisan ayında yapmış olduğu anlaşma IMF'yle para desteği almaksızın, finansal destek almaksızın kabul ettiği bu yakın izleme anlaşmalarıyla birlikte bu sürece girdik ve bu çerçevede Türkiye'de, diğer bazı ülkelerde olduğu gibi Arjantin vs. birtakım değişiklikleri yapmaya angaje oldu. IMF de buna zorladı. Şimdi tabii IMF'nin kabahatidir, biz iyiyiz demeye getirmiyorum. IMF bu programı bize uygulattı, Türkiye hükümeti de IMF kadar en az sorumludur. Böyle bir anlaşma imzaladığı için, kabul ettiği için sorumludur. Ortaklaşadır. Dolayısıyla IMF bu liberalleşme, küreselleşme, bu çerçevede özelleştirme, işte arkadaşlarım bahsetti deregülasyon, devletin müdahalesinin azaltılması, kural koymasının azaltılması vs. sürecine ilgili ekonomileri uyumlu hale getirmeye çalışmaktadır. Yani neoliberalizmin dünya çapında hakim kılınmaya çalışıldığını görüyoruz. Bu süreçte de gayet tabii işte bu tür politikaları IMF empoze ediyor. Yani sosyal devlet denilen olgunun tümüyle tasfiye edilmeye çalışıldığını görüyoruz. Çok nettir bu. Ulaşılmak istenen nokta budur. Teşekkür ediyorum.

Soru : Sayın ÖNCÜ, sizce Atatürk Türkiye'si bağımsız bir ülke değil miydi ?

Ahmet ÖNCÜ: Şimdi ben herhalde o arada çok hızlı konuşuyordum, yanlış anlaşılış. Ben Atatürk'ün bağımsızlıkçılığına ya da bağımsızlığı gerçekleştirip gerçekleştirmediği hakkında hiçbir sorun söylemedim. Dediğiniz gibi Atatürk, benim karakterim bağımsızlıktır demiştir, bir de ayrıca başardım, mutluyum demiştir. Demek ki kendisi ne yaptığının çok iyi bilincinde ve bağımsızlığı elde etmiş bir liderdir. Bir ulus devlet kurmuştur, bir devrim yapmıştır, devrimcidir, antiemperyalisttir. Ama o tarihte dünya konjonktürüne bakacak olursanız, ortada hegemonya yoktur. Hegemonya mücadelesi vardır. Türkiye'yle birlikte Rusya'dan başlayıp, Asya'nın içlerine doğru uzanan antiemperyalist savaşlar sürmektedir. Türkiye, ulusal bağımsızlık savaşını sürdürürken, aynı zamanda Sovyetler Birliği'yle yakın işbirliği içindedir. Demek ki hegemonyaya karşı ulus devlet ya da belirli bir coğrafyadan tek başınıza çıktığınız zaman, yapacağınız şey kısıtlıdır. Konjonktürü yakalamak lazımdır. Hegemonyaya karşı ulus devletin kimliğinden vazgeçmeden, ulusal karakterinizle o bağımsızlık özleminizden, dağlarında avlandığınız, denizine girdiğiniz topraklardan vazgeçmeden, sizinle birlikte hegemonyaya karşı gelecek olanlarla hareket etmeniz lazım. Benim söylediğim buydu.

Şimdi buradan şu çıkıyor: Bağımsızlığı Türkiye'de hiçbir hükümetin tek başına, dünyada kendi ittifaklarını oluşturmadan başaracağını söylemek, en iyi dille safdillilik olur. Yani bugün herhangi bir politikacının çıkıp, ben bu ülkeyi tam bağımsız yapacağım derse ve bir siyasi programı sadece bu ulusal sınırlar içerisinde kurarsa, bu biraz dünya tarihinin gelişmesini ve ittifaklar politikasını benim alanım değil bilmiyorum ama iyi çalışmamış olduğumuzu gösterir. Benim söylediğim buydu. Yoksa

Atatürk'ün bağımsızlığı, antiemperyalistliği benim dokunabileceğim kavramlar değil. Onlar benim otoriterimi aşar. Söyleyemem o konuda bir şey.

Katkı / Ahmet ŞAHİNÖZ : Ben aslında konuşmacıların konuşmalarıyla ilgili olarak da birkaç şey söylemek istiyorum. Gümrük Birliği'ne gitmek Türkiye'nin AB'ye ortaklığı için kaçırılmış bir kozdur düşüncesine ben kesinlikle katılmıyorum. Çünkü Gümrük Birliği, Türkiye'nin AB ile yaptığı bir anlaşmanın, bir taahhüdün sonucu ulaşılan bir noktadır. Kaldı ki, Gümrük Birliği konusunda da AB bizim kadar istekli olmamıştır. Biz çok daha fazla istekli olmuştuzdur. AB de, Gümrük Birliği'ni lütfen kabul etmiştir. Şimdi burada sorun nedir? Sorun, Gümrük Birliği'ne girdikten sonra işte Türkiye'nin ihracatı artmadı, ithalatı artmadı vs. değil. Çünkü Türkiye daha önce taahhütlerini yerine getirmemiştir. Yani gümrükleri sıfırlamamıştır AB'ye karşı. AB ise taahhütlerini yerine getirmiş, gümrükleri sıfırlamıştır, onun için bunun doğal sonucu Türkiye'nin ihracatı artmamıştır, ithalatı artmıştır. Kaldı ki, çok dikkat edin, eğer rakamlara çok yakından bakarsanız, öyle de olmamıştır. 1996'dan sonra, yani Gümrük Birliği'nin uygulamaya girmesinden sonra, Türkiye'nin ihracatı AB'ye artmadı da, Arjantin'e arttı mı? Hayır. Aşağı yukarı aynı düzeylerde kaldı. Türkiye'nin AB'den ithalatı arttı da, ABD'den ithalatı artmadı mı? Arttı. Yani 96 sonrasında Türkiye'nin dış ticaretindeki gelişme, AB'yle ilgili değildir. Türkiye'nin uyguladığı kambiyo politikalarıyla ilgilidir. Türkiye'nin 1995 sonrası uyguladığı sıcak para politikası, yani aşırı değerlenmiş TL politikası sonucunda Türkiye'nin ihracatını arttırma olanağı yoktur. İhracat farkındaysanız hep 25, 26, 27 milyar dolar civarlarında dolaşmıştır. İthalat iki katı artmıştır, AB'den dolayı değil, Türkiye'nin uyguladığı kambiyo politikalarından dolayı.

Gümrük Birliği'ne sonra öyle ihracatın şu kadar arttığı, bu şekilde de bakmamak lazım, uzun soluklu bakmak lazım. Yani ikinci dalga etkiler açısından bakmak lazım. İleriye dönük, dinamik açılardan bakmak lazım. Türkiye'de bugün birazcık daha ambalajı şöyle iyi bir peynir yiyorsak, otomobilleri birazcık daha Avrupa otomobillerine benziyorsa, düşünmek lazım. Bunlar nereden geldi? Yani artık evinizde yürümeyen çamaşır makineleri kullanıyorsanız, burada AB'nin dolaylı etkilerini de lütfen biraz düşünelim. Teknolojik etkilerini düşünelim. Sonra Gümrük Birliği'ne girerek, AB size ne ikram etti biliyor musunuz? Tam 600 milyon kişilik bir pazarı, yani 1.5 trilyonluk bir pazarı. Nedir o Pazar? AB'nin üçüncü ülkelerle yaptığı serbest ticaret anlaşmalarıdır. Buyurun yapın diyor size. Polonya'yla yaptık, Doğu Avrupa ülkeleriyle yaptık, İsrail'le yaptık, şimdi Fas'la vs. ile görüşüyoruz, diğer Akdeniz ülkeleriyle yapacağız, Latin Amerika ülkeleriyle. Bunlar bize büyük pazarlar açıyor. Gidin üç milyar dolarlık ihracat yapın, ihracatınız yüzde 10 artmış olsun, sizin ihracatınız nedir ki? Bu sene yüzde 54'lük bir devalüasyon olmuştur 2001 yılında değerli konuklar, ihracatımız sadece yüzde 14 artmıştır. Bizim sıkıntımız, piyasa sıkıntısı değil, bizim sıkıntımız içerideki üretim sorunumuzdur. Tarımdaki sorunumuz da budur. Tarımda biz henüz üretim sorununu aşamamızdır. Aşamadığımız için de, sayın genel başkan çok iyi söyledi sabahtan. Bizim sorunumuz, üretim ve verimlilik sorunudur, henüz yani Avrupa'nın 20-30 sene önce ortak tarım politikasıyla yaptırdığını biz henüz yapamadık. Biz henüz tarımı piyasanın koşullarına terkedecek duruma gelemedik. Biz üretimi ve verimliliği arttırmak durumundayız. Bir, niçin? Üreticimizin gelirini arttırmak durumundayız. Henüz yoksul durumdadır. İki, ne için arttırmalıyız? Ülkenin gıda güvenliği için. Yine sayın genel başkan sabahtan söyledi bunu. Ülkenin gıda güvenliğini sağlamak durumundayız. Biz dışarıdan et, süt ithal ederek bu nüfusu besleyemeyiz. Biz üçüncü olarak, tarımsal üretim verimliliğini arttırmak zorundayız,

çünkü tarımsal üretimin sağlayacağı ihracat gelirlerine hâlâ ihtiyacımız vardır. Bir ara bazıları patates mi ihraç edelim, otomobil mi ihraç edelim, hangisi daha iyi? Yine sayın genel başkanın burada söylediği gibi, bunlar birbirinin alternatifleri değil, hem patates sat, hem otomobil sat. Ama otomobil fabrikasını da, patates tarlasına yapmak zorunda değilsin. Yani çevre derken de, bunu düşünüyorum.

Diğer bir meseleyi yine burada gündeme getirmek istiyorum. Çin meselesi. Çin, küreselleşmenin dışında değildir. Çin, ABD'nin peşine düşerek Dünya Ticaret Örgütü'ne bu yılın başından itibaren üye olmuştur ve Çin artık Dünya Ticaret Örgütü'nün üyesidir. Yani kapitalist dünyanın direklerinin bir tanesinin tam üyesi olmuştur. Onun direktifleri doğrultusunda ticaret yapmak durumundadır. Yani burada neyi söylemek istiyorum? Kimse bu küreselleşmenin dışında kalamaz. Kalarak bir şey yapamazsınız. Ne olur? Kapanırsınız, armut, elma üretir yersiniz. Ancak bugünkü mevcut küreselleşmeye karşı birtakım dinamikler harekete geçmiştir. Bu dinamikleri biz yakalayabilirsek ülke olarak, çıkarımızın nerede olduğunu çok iyi yakalayabilirsek, tabii bunu da çok iyi tartarak. Sabahtan onu söylemek istiyorum. Yani bugün dünya küreselleşmenin şeklini değiştirmek isteyen hakim güçler, yine İtalya'dan geliyor, yine ABD'den geliyor. Bizim isteklerimizle, onların istekleri her zaman çakışmıyor, ama çakışan ortak paydalarımız da var. ondan yararlanarak bizim grubumuzda olan ülkeler var. İşte bu 18'ler grubu, bir türlü orada yeralamıyor, neden alamıyorsa. Biz de gücümüzü bu şekilde ortaya koyarak, daha seçkin bir küreselleşme değil, yani dünyanın yarısını sistem dışına bırakan bir küreselleşme değil, ama daha insani boyutu da bulunan bir küreselleşme istiyoruz. İşte onu da yakalayabilmek için güney yarım küre olarak çok daha fazla çalışmamız gerekiyor.

Son söyleyeceğim sayın Başkan, yani söylenecek çok şey var da, ben bir tam bağımsız ülke şeylerinden Ahmet hocayla, Haşim hocanın söylediklerine çok fazla katılmıyorum. Tam bağımsız ülke yok. Ne İngiltere olmuştur zamanında, ne Hollanda olmuştur, ne de bugün ABD! Yani bunlar hakim ülkelerdir. Yani o yaratılan dünya, birbirine bağlı dünyanın içerisinde tabii bunlar diğerine en az bağımlıdır. En az bağımlıdır, ancak diğeri olmayınca, onun bir defa hakimiyeti olamaz. Çünkü o artık öyle bir dünya yaratılmıştır ki, Türkiye olmadan ABD olamaz. Eskiden Osmanlı olmayınca İngiltere'nin olmadığı gibi. Yani bunlar birbirine bağlı şeylerdir. Yani belki burada bir yanlış anlaşılma oldu.

BAŞKAN : Soruları tamamladım, yalnız sayın Ertuğrul bir iki cümleyle katkıda bulunmak istediğini söylüyor. ODA Yönetim Kurulu üyesi, onun için ona bir ayrıcalık tanıyorum.

Cemil ERTUĞRUL : Teşekkür ederim sayın Başkan. Ben çok değerli hocam Ahmet Beyin bu Gümrük Birliği'yle ilişkili görüşlerine katılmıyorum. Şöyle ki; Türkiye'nin Gümrük Birliği bir yükümlülüğüdür. Ama Topluluğun yükümlülüğü serbest dolaşım vardır, yapmamıştır. Topluluğun yükümlülüğü mali yardım vardır, yapmamıştır. Topluluğun yükümlülüğü Ankara Antlaşmasında tam üye yapacaktı, yapmamıştır. Ticaretle ilgili gelişmede ise 1994-95 ortalaması 100 kabul ettiğimizde, AT'den olan ithalatımız 204, toplam ithalatımız 183 olmuştur. Yani bu Gümrük Birliği'nin hiçbir anlamı olmadığı şeklindeki görüş bence, hocamın söylediği doğrudur. Kambiyo rejimi önemlidir, döviz kurları önemlidir. Asıl belirleyen kambiyodur, ama Gümrük Birliği de hiçbir şeye etki etmemiştir demek doğru değildir bence.